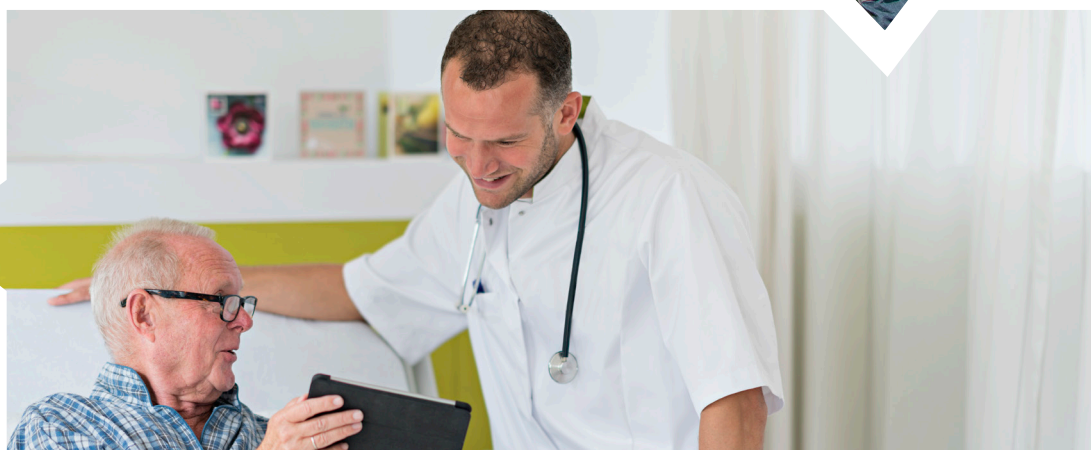

REGIO DEAL OOST-GRONINGEN

**VAN LEEFBAARHEID
NAAR TOEKOMSTKRACHT!**

1 JULI 2020

Foto's cover:

Links boven: Noorderpoort

Rechts boven: Afeer (Marinus Doewes)

Rechts onder: Ommelander Ziekenhuis Groningen

Links onder: RWLP

Dealtekst Regio Deal Oost-Groningen

Juli 2020

Versie 1

www.regiodealoostgroningen.nl

regiodealoostgroningen@rwlp.nl

INHOUDSOPGAVE

Vooraf	4
Inleiding	5
<i>Partijen</i>	
<i>Regio</i>	
Opgave en Ambitie	6
<i>Opgave</i>	
<i>Ambitie</i>	
<i>Strategisch programmadoel</i>	
<i>De Regio Deal als aanjager</i>	
Opgave in 4 pijlers	8
<i>Leren</i>	
<i>Werk en inkomen</i>	
<i>Gezondheid</i>	
<i>Woonomgeving</i>	
<i>Een integrale aanpak</i>	
Actielijnen	11
1. <i>We verbeteren het opleidingsniveau</i>	
2. <i>We verhogen de participatie in het onderwijs</i>	
3. <i>We versterken en ondersteunen de regionale economie en werkgelegenheid</i>	
4. <i>We vergroten de doorstroom naar de reguliere arbeidsmarkt</i>	
5. <i>We verkleinen de intergenerationele armoede en schuldenproblematiek</i>	
6. <i>We stimuleren en ondersteunen een gezonde leefstijl</i>	
7. <i>We organiseren bereikbare en toegankelijke zorg</i>	
8. <i>We verbeteren dorpen en wijken gebiedsgericht en gericht op de toekomst</i>	
9. <i>We stimuleren en ondersteunen huiseigenaren bij de energietransitie</i>	
10. <i>We investeren in aantrekkelijkere dorps- en stadscentra</i>	
Een snelle start	16
<i>Concrete projecten</i>	
<i>Ruimte voor uitwerking en accentverschuiving gedurende de looptijd</i>	
Financiën	20
<i>Verdeling van middelen</i>	
<i>Cofinanciering provincie en gemeentes</i>	
Monitoring en evaluatie	21
Governance	22
<i>Uitwerkingsfase</i>	
<i>Uitvoeringsfase</i>	

VOORAF

De Rijksoverheid, de Provincie Groningen en de zes Oost-Groninger gemeentes sluiten een Regio Deal. De komende vier jaar investeren zij samen 30 miljoen euro in de toekomstkracht van de regio; leren, werk en inkomen, gezondheid en woonomgeving. In dit document staan de opgave en de ambitie verwoord, concreet gemaakt in tien actielijnen en negen projecten die direct kunnen starten.

Deze Regio Deal is gesloten tijdens de Coronapandemie. De context waarin deze Regio Deal tot stand is gekomen, heeft betekenis gehad voor de wijze waarop de partijen gezamenlijk tot een uitwerking van de Regio Deal zijn gekomen. De verschillende stappen op weg naar deze Regio Deal zijn anders geweest, doordat we elkaar niet in persoon hebben kunnen zien en spreken en bijeenkomsten en werksessies online en telefonisch plaats hebben moeten vinden. We onderstrepen het belang van commitment en draagvlak bij alle betrokken stakeholders van de Regio Deal, zowel in de Regio als bij het Rijk. We hechten hier onverminderd aan en hebben daarom gezamenlijk extra oog voor het borgen van dit commitment en het draagvlak tijdens de uitvoeringsfase van deze Regio Deal. Juist in deze ingewikkelde tijd vinden Rijk en Regio het van groot belang om gezamenlijk te investeren in en een impuls te geven aan de brede welvaart en het toekomstperspectief van bewoners en bedrijven in de regio.

Dit betekent dat we een Regio Deal sluiten op het niveau van actielijnen, die in enkele gevallen uitgewerkt zijn in concrete projectvoorstellen. We houden de ruimte om, ook na het sluiten van de Regio Deal, het programma verder uit te werken en aan te scherpen. Het kan immers zijn dat er accentverschuivingen optreden, omdat we nog niet weten welke effecten het Corona-virus heeft op de verschillende thema's waar de Regio Deal op inzet en de prioriteiten die de betrokken partijen daardoor zullen stellen.

Kort gezegd; we vinden elkaar in de opgave en de ambitie. We maken ons samen sterk voor de toekomstkracht van de regio en haar inwoners. We worden concreet waar dat kan, we blijven flexibel waar nodig. Hand erop, schouders eronder.

INLEIDING

Partijen

In de regio Oost-Groningen is een brede coalitie actief: het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan Oost-Groningen (RWLP), bestaand uit de provincie Groningen, de zes Oost-Groninger gemeenten, de vier regionale woningcorporaties en diverse regionale zorgpartijen. Voor deze Regio Deal sluiten onder meer de regionale ziekenhuizen aan, evenals diverse onderwijsinstellingen van basisonderwijs tot universiteit, zorgverzekeraar Menzis, de grensoverschrijdende samenwerking Eems Dollard Regio, Healthy Ageing Network Northern Netherlands (HANNN) en de regionale werkleerbedrijven.

Het RWLP richt zich nu in triple helix verband vooral op Wonen in de breedste zin van het woord. Het programmabureau voor de uitvoering heeft veertien medewerkers die in de hele regio actief zijn. Onze aanpak, met de Menukaart Oost-Groningen als uitvoeringsdocument, heeft de afgelopen jaren in de hele regio veel succes gehad. Alle partners zien de meerwaarde van regionale samenwerking. Met de Regio Deal gaan we onze methode verbreden, versnellen en verdiepen, zodat deze voor elke Oost-Groninger iets kan betekenen.

Regio

Oost-Groningen is een plattelandsregio die bestaat uit de gemeenten Oldambt, Pekela, Westerwolde, Veendam, Stadskanaal en de voormalige gemeente Menterwolde (nu onderdeel van Midden-Groningen). In tegenstelling tot andere delen van de provincie is in Oost-Groningen (vrijwel) geen sprake van aardbevingsproblematiek.

Oost-Groningen is prachtig en divers. De veenkoloniale structuren in het westen, de bosrijke zandgronden in het zuidoosten en de weidsheid van de graanrepubliek in het noorden. Unieke landschappen met een diversiteit aan dorpen, gehuchten en kleine steden.

Sinds 2014 is Oost-Groningen aangewezen als krimpregio (prognose +/-15.000 inwoners in 2032). Er wonen ruim 134.000 mensen en er staan ruim 64.000 woningen. De inwoners wonen vaak al generaties lang in het gebied, waardoor zij zich sterk met 'hun grond' verbonden voelen en loyaal zijn aan hun gemeenschap. Daarbij zijn Oost-Groningers zeer zelfstandig, actief en betrokken bij alles wat er in hun streek gebeurt.

Oost-Groningen verdient aandacht. Om zijn eigenheid en schoonheid te behouden, maar vooral om vooruit te komen en nóg zelfredzamer en krachtiger te worden.

OPGAVE EN AMBITIE

Opgave

De Brede Welvaartsmonitor 2019 laat zien dat Oost-Groningen op veel indicatoren onderaan de lijst staat. Vooral onderwijs, inkomen en gezondheid kunnen en moeten beter. Het is een plattelandsregio met grootstedelijke problematiek. Juist de indicatoren waarop de regio relatief goed scoort (met name het woonklimaat), staan flink onder druk door onder meer de demografische veranderingen en het ontbreken van investeringskracht in de woningvoorraad.

Dit alles leidt ertoe dat in Oost-Groningen het risico op een neerwaartse spiraal zeer groot is. Het lage opleidingsniveau en gebrek aan geschikte banen zorgen voor een verminderde kans op werk en gemiddeld lage inkomens. Dit alles leidt er mede toe dat mensen in de schulden raken. Daarnaast is er relatief vaak sprake van een ongezonde leefstijl en eetpatroon. Het ontbreekt velen ook aan mogelijkheden om te investeren in hun woning. Ten opzichte van het besteedbaar inkomen zijn de woonlasten relatief gezien het hoogst van heel Nederland, evenals de zorgkosten. Deze problematiek gaat over van generatie op generatie en dat patroon moet doorbroken worden.

Er gebeurt al veel goeds in Oost-Groningen en de regio heeft veel potentie. De opgave is dan ook om de kansen te grijpen die er liggen en verder te bouwen op de goede initiatieven die er al zijn. Zo kan Oost-Groningen straks weer omhoog- en vooruitkijken. Door met deze Regio Deal te investeren in onze inwoners en hun woonomgeving, willen we Oost-Groningen de toekomstkracht geven om die stap te kunnen zetten.

Ambitie

Met de Regio Deal wil Oost-Groningen de hierboven uiteengezette negatieve spiraal doorbreken. De Regio Deal Oost-Groningen maakt gebruik van de kracht van de regio en haar inwoners en biedt hen perspectief. Alle Oost-Groningers werken, zelf en samen, aan verbetering van de brede welvaart. Organisaties werken integraal samen om inwoners daarin optimaal te faciliteren. We benutten de aanwezige kracht en kennis, ontwikkelen deze verder en zetten deze in voor verdere verbetering van de brede welvaart.

Strategisch programmadoel

We brengen de basisleefbaarheid op orde en zetten stappen naar de toekomst. We brengen een ontwikkeling op gang die Oost-Groningers perspectief biedt; die hen helpt gezond(er) te leven en te blijven investeren in hun eigen ontwikkeling. We investeren in goed onderwijs, passende werkgelegenheid en een gezonde leefstijl. Iedere Oost-Groninger zet minimaal één stap vooruit op minimaal één van de pijlers leren, werken, gezondheid. Daarbij investeren we in de kwaliteit van de fysieke woonomgeving in onze regio; in de woningvoorraad en de openbare ruimte.

De Regio Deal als aanjager

Het doel van de Regio Deal Oost-Groningen is het op gang brengen van een ontwikkeling die blijvend impact heeft op de regio en haar inwoners. Wij zien de Regio Deal als een beginpunt van een lange termijnontwikkeling: weg van de negatieve spiraal en op naar een leefbare, veerkrachtige en toekomstkrachtige regio.

REGIO DEAL OOST-GRONINGEN

LAGE BREDE WELVAART

REGIO DEAL 2020-2023

RIJK

REGIO

SAMENWERKING TUSSEN HET RIJK
EN DE REGIO OM DE KRACHT VAN
OOST-GRONINGEN TE VERSTERKEN

AMBITIE: VERHOGEN VAN DE BREDE WELVAART

DOOR ONS STERK TE MAKEN VOOR:

LEREN

WERK EN INKOMEN

GEZONDHEID

WOONOMGEVING

HAND EROP SCHOULDERS ERONDER !

Rijksoverheid

provincie
groningen

gemeente
Midden-Groningen

gemeente
Oldambt

Pekela

GEMEENTE

Stadskanaal

gemeente Veendam

GEMEENTE
WESTERWOLDE

OPGAVE IN 4 PIJLERS

Leren

In Oost-Groningen is het opleidingsniveau gemiddeld genomen laag (laag opgeleiden 29,4% t.o.v. 22% landelijk), er is een hoog aandeel laaggeletterden (16% t.o.v. 10% landelijk) en de participatie in onderwijs is laag. Hierdoor is de kans op een baan voor een Oost-Groninger kleiner, met grote gevolgen op het brede sociaal-economische vlak. Het is daarom van groot belang dat er wordt geïnvesteerd in het verbeteren van het opleidingsniveau en de opleidingsparticipatie van onze inwoners. Hier ligt voor ons de basis voor het oplossen van problemen op tal van andere gebieden. Het thema Leren in de Regio Deal zien wij dan ook als de start van een ommekeer op lange termijn; een ommekeer die de kansen van Oost-Groningers in de volle breedte vergroot.

Doelstelling De Oost-Groningers kunnen zich een leven lang ontwikkelen. Iedereen heeft na het afronden van een opleiding de mogelijkheid te kiezen uit een aanbod van leren en ontwikkelen om zijn of haar eigen opleidingsniveau te verhogen.

Werk en inkomen

Er is op de arbeidsmarkt in Oost-Groningen een kloof tussen het aanbod aan arbeidskrachten en de vraag naar voldoende gekwalificeerd personeel. Enerzijds heeft een grote groep inwoners door de lage onderwijsparticipatie een flinke afstand tot de arbeidsmarkt. Anderzijds hebben werkgevers moeite om voldoende gekwalificeerd personeel aan te trekken.

Gevolg is dat de arbeidsparticipatie in Oost-Groningen relatief laag is. De netto arbeidsparticipatie is 62% ten opzichte van 68% landelijk. Ook het aandeel beschutte banen ligt erg hoog, met een Wsw-dichtheid van 20,5 per 1.000 inwoners tegenover landelijk 6 per 1.000. De oorzaak hiervan ligt in de lage startkwalificatie van deze groep (zie Leren), en dat het aanbod aan passend werk in de regio onvoldoende is.

De inkomens zijn daardoor laag, het aandeel huishoudens in de lagere inkomensgroepen is in Oost-Groningen 50% ten opzichte van 35% landelijk. Oost-Groningers verdienen gemiddeld € 36.000, terwijl het landelijk gemiddelde op € 41.900 ligt. Een van de belangrijkste – en ingrijpendste – gevolgen hiervan is de (intergenerationele) schuldenproblematiek en het overerven van armoede: de armoede slaat over van generatie op generatie. Een en ander heeft directe gevolgen voor alle overige thema's.

Doelstelling We realiseren samen een veerkrachtige en innovatieve regio met vitale bedrijven (o.a. bio-based economy en Innovatiehub) en een eigen regionaal profiel. We werken aan een vestigingsklimaat dat bedrijven aantrekt en behoudt, met voldoende en goed opgeleide werknemers voor de sectoren in de regio en waarbij onderwijs goed aansluit op de sectoren in de regio.

Gezondheid

Het feit dat in Oost-Groningen relatief veel mensen wonen met een lage sociaal-economische status, lage geletterdheid en een relatief laag opleidingsniveau, staat in veel gevallen ook in verband met het veel voorkomen van een ongezonde leefstijl en ernstige gezondheidsproblemen. Veel inwoners hebben beperkte gezondheidsvaardigheden en de levensverwachting is lager dan gemiddeld in ons land: 79 jaar ten opzichte van 81,5 jaar landelijk. Daarnaast voelen inwoners zich gemiddeld ongezonder en de jaarlijkse zorgkosten in Oost-Groningen zijn per inwoner gemiddeld €300 tot €600 hoger.

Deze vicieuze cirkel begint al vroeg; een grote groep jongeren in Oost-Groningen groeit op zonder te leren wat een gezonde leefstijl is en hoe je daaraan moet werken. Dit uit zich onder andere in lage participatie in sportverenigingen en slechte eet- en leefgewoonten.

Bovenop de slechte gemiddelde gezondheid in Oost-Groningen, staan zorgvoorzieningen onder druk. Het is steeds moeilijker om in een dunbevolkte regio als Oost-Groningen een volledig zorgaanbod te kunnen leveren als gevolg van bevolkingsdaling en veranderingen in het zorglandschap. Daarnaast is het vinden en behouden van voldoende gekwalificeerd zorgpersoneel lastig. Kortom, inwoners krijgen niet de zorg die ze nodig hebben en die ze verdienen.

Doelstelling We brengen een verandering teweeg in de gezondheid van de inwoners (bewustwording en gezonde leefstijl). We vergroten daarmee hun mogelijkheden voor sociale en economische deelname aan de samenleving. We organiseren de zorg dichtbij huis en brengen de formele en informele zorg samen. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor de veranderende (vergrijzende) bevolkingssamenstelling.

Woonomgeving

Oost-Groningen is een krimpende regio met een verwacht overschot van 2700 woningen in 2032. De netto woonlasten behoren tot de laagste van Nederland, toch besteden Oost-Groningers landelijk het grootste deel van hun inkomen aan wonen. Dit komt door de relatief lage inkomens. Een groot deel van de inwoners met de laagste inkomens (sociale doelgroep) heeft een eigen woning. De waardeontwikkeling op de lange termijn is negatief: -1,6% in Oost-Groningen ten opzichte van +18,3% landelijk in de periode 2007 tot en met 2018. De gemiddelde woningwaarde in Oost-Groningen was in 2018 € 145.000 tegenover € 230.000 landelijk.

Dit alles zorgt voor een erg kwetsbare woningmarkt. De woningvoorraad en leefomgeving verpauperen. Dit komt deels doordat bewoners de middelen niet hebben om hun woning goed te onderhouden, maar ook omdat investeren in de eigen woning geen rendement oplevert. De aanstaande energietransitie is daarom voor veel woningeigenaren in Oost-Groningen niet haalbaar.

Alle centra in Oost-Groningen hebben te maken met teruglopende vraag naar winkelloppervlak. Het is bovendien moeilijk om een sluitende businesscase voor herbestemming te ontwikkelen. Dit leidt tot verpaupering van de centra en een verdere terugloop van het winkelaanbod. Goede en bereikbare winkelvoorzieningen zijn in een krimpregio niet vanzelfsprekend, terwijl juist een goed winkelaanbod dat past bij de lokale vraag belangrijk is voor de leefbaarheid en de werkgelegenheid. Voor Oost-Groningen is dit echter lastig haalbaar.

Doelstelling We werken aan een kwalitatieve, betaalbare en toekomstbestendige woningvoorraad die is afgestemd op de veranderende bevolkingssamenstelling. We dragen zorg voor een aantrekkelijke en duurzame woonomgeving en aantrekkelijke stads- en dorpscentra.

Een integrale aanpak

Hoewel we in alle hiervoor genoemde pijlers een opgave zien, geloven we niet in een sectorale aanpak van deze opgaven. Ze zijn met elkaar verbonden. Daarom zien we ook de aanpak van deze opgave als een integrale. We willen daarom gaan werken in een aantal actielijnen die elk, in meer en mindere mate, raken aan de vier verschillende pijlers. Het spreekt immers voor zich dat een goede en passende opleiding meer perspectief biedt op werk. En dat het hebben van een zinvolle dagbesteding bijdraagt aan de fysieke en mentale gezondheid, evenals een gezonde en prettige woonomgeving en een woning zonder te hoge woonlasten.

LEREN

WERK EN INKOMEN

WOONOMGEVING

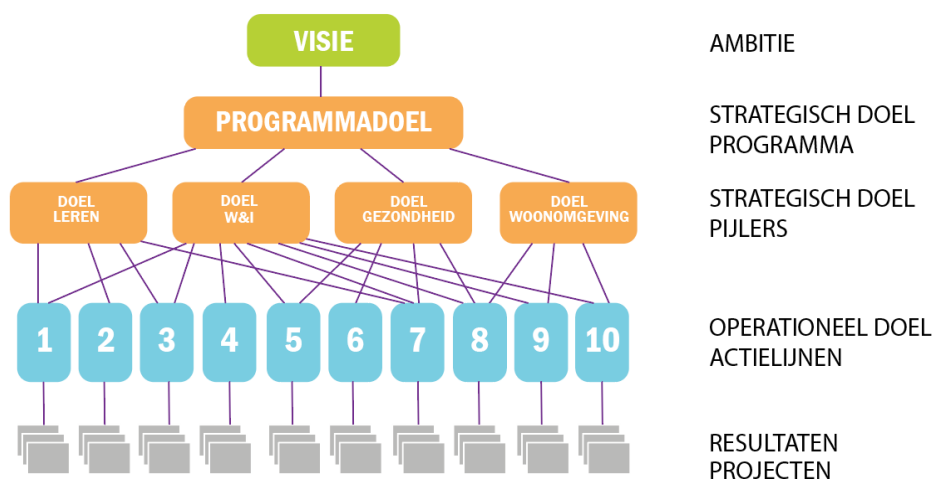
GEZONDHEID

ACTIELIJNEN

Tien actielijnen

We voeren het programma uit aan de hand van tien actielijnen. Elk van deze actielijnen draagt bij aan het bereiken van de doelstelling op minimaal één van de vier pijlers. Binnen de actielijnen vinden verschillende projecten plaats. De precieze invulling daarvan bepalen we jaarlijks en komt tot stand op basis van uitwisseling en samenwerking met maatschappelijke organisaties. Hieronder staan de actielijnen met daarbij de operationele doelstellingen. Deze actielijnen zijn als volgt verbonden aan de vier pijlers.

Schematische weergave relatie doelstellingen op diverse niveaus

1. We verbeteren het opleidingsniveau

Wij gebruiken de Regio Deal om, samen met onderwijsinstellingen, programma's op te zetten die meer inwoners gelegenheid en mogelijkheden geven een bij hun omstandigheden passend certificaat te behalen of (deel van) een opleiding te volgen. Bij voorkeur aansluitend op de vraag op de arbeidsmarkt. Dit vergroot hun kansen op een baan. We kijken daarbij nadrukkelijk naar de samenwerking en aansluiting tussen de diverse fases van het onderwijs (PO-VO-MBO/HBO). Onze ambitie is dat Oost-Groningers zich hun leven lang kunnen blijven ontwikkelen.

Doelstelling In 2023 hebben alle Oost-Groningers die het VO hebben gevolgd de mogelijkheid om hun kennis en vaardigheden stapsgewijs te verhogen

2. We verhogen de participatie in het onderwijs

Met onze programma's streven we ernaar om uitval in het onderwijs te voorkomen en transities te verzachten. Daarbij richten we ons zowel op PO, VO en MBO. Het doel is om het aantal jongeren dat met een startkwalificatie het onderwijs verlaat te vergroten.

Doelstelling In 2023 kunnen Oost-Groningers tussen 16 en 27 jaar, die niet in de gelegenheid waren om een startkwalificatie te halen, terugvallen op een bij hun omstandigheden passende onderwijsvoorziening. We stellen ons ten doel om het percentage schooluitval terug te brengen van 4,8% naar 4%.

3. We versterken en ondersteunen de regionale economie en werkgelegenheid

In de regio Oost-Groningen is veel ondernemerskracht aanwezig. Het versterken en uitbreiden hiervan geeft de beste kans op economische groei en stijging van de werkgelegenheid. Om dit te bereiken willen wij belemmeringen voor ondernemers wegnemen. Daarnaast zetten we als regio in op een bio-based economy.

Doelstelling In 2023 is de werkgelegenheid in de regionale economie toegenomen. Dit doen we door te investeren in innovatie, digitalisering en verduurzaming (o.a. bio-based economy / circulair), de opleidingsbehoefte van bedrijven en een aantrekkelijk vestigingsklimaat, met aandacht voor versterking van het regionale economische profiel. De arbeidsparticipatie brengen we van 62% richting het landelijk gemiddelde van 68%.

4. We vergroten de doorstroom naar de reguliere arbeidsmarkt

We ontwikkelen een gebiedsgerichte werkgelegenheid met bijpassende begeleidingsmethodiek en instrumenten. De arbeidsparticipatie neemt toe door de realisatie van werkgelegenheid in wijken voor mensen tussen beschut werken en regulier werk en oplossen van knelpunten op het gebied van gezondheidsproblemen, doorstroom in de participatieketen en werken over de grens. We creëren een arbeidssysteem in Oost-Groningen dat aan de ene kant bestaat uit werksoorten met behoud van uitkering zoals vrijwilligerswerk of dagbesteding en aan de andere kant regulier betaald werk. Daartussen ontwikkelen we zogeheten instapbanen. Samen vormen ze een doorlopende participatieketen, waarbinnen mensen zich kunnen ontwikkelen via een breed aanbod aan werkvormen. Binnen deze aanpak werken we samen met de werkleerbedrijven en TDC's.

Doelstelling We leveren een adviesrapport over gebiedsgerichte publieke en private werkgelegenheid en ontwikkelen op basis daarvan een innovatieve methodiek om mensen te activeren. In 2023 is de arbeidsparticipatie op de reguliere arbeidsmarkt hoger dan nu (van 62% richting het landelijk gemiddelde van 68%) en hebben mensen stappen op de Participatieladder gezet.

5. We verkleinen de intergenerationele armoede en schuldenproblematiek

Wie schulden heeft, is vaak niet in staat om ook bezig te zijn met een opleiding of te werken aan een gezonde leefstijl. Het aanpakken en voorkomen van schulden is daarom noodzakelijk om ook op andere thema's vooruitgang te boeken. In Oost-Groningen lopen verspreid over de regio verschillende succesvolle programma's om schulden aan te pakken. Met de Regio Deal willen we de trajecten aaneenrijgen tot een sluitend netwerk dat de hele regio bestrijkt. Daarbij maken we gebruik van de 'lessons learned' en kijken we hoe we de schuldhulpverlening structureel kunnen verbeteren.

Doelstelling In 2023 is het aantal Oost-Groningers in schulddienstverlening afgenomen, evenals het aantal mensen op het sociaal minimum. Het aandeel arme inwoners in Oost-Groningen is nu bovengemiddeld hoog (6,5%) en brengen we richting het landelijk gemiddelde van 5,7%

6. We stimuleren en ondersteunen een gezonde leefstijl

Hoe eerder er een positieve impuls wordt gegeven aan een gezonde(re) leefstijl, hoe groter en duurzamer het effect. Daarom begint een gezonder Oost-Groningen met een stevige preventie-agenda, waarbij ook gewerkt wordt aan een omgeving die gezond gedrag stimuleert. Daarbij ontwikkelen we manieren om de 'zorg' dichtbij de inwoners te brengen, via concepten zoals een (digitale) leefstijlpoli of de leefstijlcheck Gezonde Huiskamer. Ook stellen we de verlengde schooldag in, waarbij kinderen kennis wordt bijgebracht over een gezonde leefstijl.

Doelstelling In 2023 zijn Oost-Groningers zich meer bewust van zijn of haar leefstijl en krijgen zij mogelijkheden om deze te verbeteren. Op dit thema maken we in de monitoring een duidelijk onderscheid tussen output (wat hebben we gedaan) en outcome (wat hebben we bereikt), vanwege de tijd die het kost om gezondheidseffecten te kunnen meten.

7. We organiseren bereikbare en toegankelijke zorg

Oost-Groningen is een uitgestrekt en relatief dun bevolkt gebied. Zorg is daardoor niet altijd dichtbij. Bovendien staan bestaande zorgvoorzieningen onder druk. Dit alles vraagt om een vernieuwende en regionale blik op de bereikbaarheid en kwaliteit van zorg. Digitalisering is daar een belangrijke voorwaarde voor. De provincie Groningen brengt op dit moment de zorginfrastructuur in kaart en laat de 'witte vlekken' zien. Hiervan maken we gebruik in de concretisering van het programma. Wij gaan experimenteren op dorps-, wijk- en buurtniveau met een nieuwe manier van samenwerken in het sociale en integrale zorgdomein van Oost-Groningen. Het doel hiervan is een samenwerking tussen inwoners, overheid, kennisinstellingen, preventie, care en cure. Daarbij is bijzondere aandacht voor het (interprofessioneel) opleiden van personeel in de zorg.

Doelstelling In 2023 heeft iedere Oost-Groninger toegang tot passende zorg en integrale hulpverlening, waarbij informele en formele zorg zijn gecombineerd. We sluiten aan bij lopende (samenwerkings)projecten in de regio. We maken gebruik van een lopend onderzoek dat de Provincie Groningen op dit moment uitvoert naar de dekking van de zorg in de gehele provincie. Dit onderzoek nemen we als uitgangspunt voor het concretiseren van de doelstelling.

8. We verbeteren dorpen en wijken gebiedsgericht en gericht op de toekomst

De grote vraagstukken op de woningmarkt, die de komende tien jaar op onze regio afkomen, vragen om een plan op basis waarvan we nú de juiste keuzes kunnen maken, zodat op termijn een kwalitatief goede en kwantitatief passende woningmarkt overblijft. De gebiedsgerichte aanpak (GGA) is een strategisch lange termijnplan, een methode om gericht te kunnen ingrijpen in de woningvoorraad. Hiermee kan ook de particuliere woningvoorraad, welke voorheen veel al op casusniveau werd aangepakt, veel strategischer worden aangepakt. Met de Regio Deal investeren wij in deze gebiedsgerichte aanpak, waarbij intensief wordt samengewerkt met de regionale woningcorporaties. Op die manier worden de opgaven in de sociale en particuliere woningvoorraad integraal, regionaal en in samenwerking aangepakt. Binnen de gebiedsgerichte aanpak wordt niet alleen naar de woningvoorraad gekeken; we kijken breder naar de opgave in de betreffende dorpen en wijken en zetten hier ook in op sociale programma's en gezondheid, zoals bijvoorbeeld schuldhulpverlening en gezonde leefstijl.

Doelstelling In 2023 is de kwaliteit van de woningvoorraad en woonomgeving in tenminste zes dorpen of wijken verbeterd. Het gaat daarbij om verduurzaming, verbetering en in sommige gevallen om verdunning van de woningvoorraad. Bij elke gebiedsgerichte aanpak wordt geïnvesteerd in de woningvoorraad en de verbetering van de openbare ruimte. Waar nodig en mogelijk combineren we dit met een sociaal programma dat aansluit bij de opgave en de behoefte in de betreffende dorpen en wijken.

9. We stimuleren en ondersteunen huiseigenaren bij de energietransitie

Er is bij veel woningeigenaren in Oost-Groningen een gebrek aan investeringsvermogen. Daardoor gaat het energetisch verbeteren van de woningvoorraad hier moeilijker dan in andere delen van Nederland. Door een aanpak die specifiek is gericht op rendabel investeren voor particulieren en door de koppeling te leggen tussen de opgave op de particuliere markt en de verduurzaming door de woningcorporaties, worden woningeigenaren gestimuleerd om zelf in de kwaliteit en duurzaamheid van hun woning te investeren. Naast de positieve milieueffecten van investeren in een duurzame woningvoorraad is ook het verlagen van de woonquote voor inwoners van Oost-Groningen een belangrijke doelstelling bij de energietransitie.

Doelstelling In 2023 hebben inwoners van Oost-Groningen de mogelijkheid gekregen om op maat ondersteund te worden bij het verduurzamen van hun woning.

10. We investeren in aantrekkelijkere dorps- en stadscentra

Alle centra in de grotere plaatsen van Oost-Groningen hebben te maken met een teruglopende vraag naar winkelloppervlak. Goede en bereikbare winkelveorzieningen zijn van essentieel belang in een krimpende regio, maar helaas is dat niet vanzelfsprekend. Het is bovendien moeilijk om een sluitende businesscase voor herbestemming te ontwikkelen. Het verdwijnen van de winkelveorzieningen leidt tot een daling van de leefbaarheid in het gebied en vermindert de werkgelegenheid. Door winkelcentra compacter te maken en de (ruimtelijke) kwaliteit van de winkelomgeving op te waarden worden voorzieningen voor de regio behouden en wordt de aantrekkelijkheid van de centra vergroot.

Doelstelling In 2023 zijn met gerichte investeringen, toegespitst op de specifieke situatie per kern, de centra aantrekkelijker en toekomstbestendig gemaakt. De leegstand in de kernwinkelgebieden is niet verder toegenomen en inwoners waarderen hun woon- en leefomgeving beter.

EEN SNELLE START

In de regio werken we in een brede coalitie aan de uitvoering van de Regio Deal. Per project en per thema zullen hierbij andere partners aanhaken. De inzet die hiervoor nodig is, wordt door de samenwerkingspartners geleverd. We organiseren de uitvoeringskracht op regionaal niveau. Per thema worden de experts vanuit alle organisaties regionaal ingezet. Hierdoor profiteren we optimaal van alle aanwezige kennis en kunde. Dit leidt tot kwalitatief betere en breed gedragen programma's en efficiënte, effectieve uitvoering.

Zoals aangegeven in het voorwoord is deze Regio Deal tot stand gekomen tijdens de Corona-pandemie. Dat maakt dat we niet de mate van samenwerking en gezamenlijke uitwerking hebben kunnen vinden die we wilden. Ook weten we nog niet welke langere termijneffecten Corona zal hebben op onze regio en de prioriteiten die gemeenten en betrokken partijen zullen moeten stellen. We stellen daarom voor om enkele concrete projecten te benoemen waar we dit jaar mee kunnen starten. Daarnaast houden we ruimte om in de komende periode programmaonderdelen verder uit te werken in samenwerking met betrokken partijen en inwoners. Betrokkenheid van inwoners is immers essentieel voor het behalen van onze doelstellingen.

Bij de uitvoering van onze projecten is het mogelijk dat we belemmeringen tegenkomen wat betreft bijvoorbeeld regelgeving. Als zich knelpunten met regelgeving voordoen, brengen Rijk en regio deze in kaart en bezien naar aanleiding daarvan eventuele aanpassingen en bestaande ruimte ter ondersteuning van de aanpak.

Concrete projecten

Een aantal projecten kan direct na het sluiten van de Regio Deal van start gaan.

Uitbreiden van Route Rubicon

Het onderwijsconcept Route Rubicon biedt voortijdige schoolverlaters (vsv-ers) en dreigende vsv-ers de gelegenheid om in een aangepast traject hun startkwalificatie te behalen. Route Rubicon wordt op dit moment in drie van de zes betrokken gemeenten uitgevoerd. Het doel is om het traject binnen deze gemeentes uit te breiden en daarnaast verder regionaal aan te bieden. Daarnaast willen we de mogelijkheden onderzoeken om dit traject een definitieve status in de begroting van de betrokken gemeenten te geven.

Pilot doorstroom reguliere arbeidsmarkt

In Oost-Groningen is een relatief groot deel van de mensen werkzoekend of werkzaam in een baan bij de sociale werkvoorziening. We willen de doorstroom van uitkering naar werk en de doorstroom binnen de participatieketen bevorderen, waar mogelijk naar regulier werk (al dan niet binnen de regio). Binnen het SZW-programma Simpel Switchen zijn daar uitgangspunten voor geformuleerd die we in de regio willen doorvoeren en waarmee we het experiment willen aangaan. We zetten hierbij een samenwerking op tussen wijk- en werkleerbedrijven Afeer en Wedeka, TDC's, organisaties voor dagopvang, onderwijsinstellingen en ondernemers.

Onderzoek wijkbedrijven

We onderzoeken de mogelijkheid om wijkbedrijven op te zetten en in te zetten als participatiemotor in een gebied. Wijkbedrijven zijn er voor bewoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. We richten ons hierbij vooral op de groep die voorheen in de Wsw zat en nu te goed is voor beschut werken en die moet worden klaargestoomd om regulier betaald werk te gaan doen. Bewoners werken in deze sociale bedrijven aan leefbaarheid in de wijk. Zodoende wordt de participatie van bewoners bevorderd. Hiermee kan het wijkbedrijf ook dienen als achtervang voor de krimp in Wsw-banen. De uitwerking hiervan vindt plaats in afstemming met de werkleerbedrijven en TDC's.

Experimentele aanpak schulden

Door middel van innovatieve projecten wordt ingespeeld op de problemen van inwoners en naar oplossingen gezocht. Innovatie is belangrijk om, los van de huidige infrastructuur, opnieuw te kunnen kijken naar interventies bij problemen. Gemeenten spelen een belangrijke rol in de totstandkoming van deze innovatieve en experimentele aanpak. Het is mogelijk om een al bewezen project te implementeren in een gemeente of om zelf een innovatief project te ontwikkelen gericht op de problematiek in de regio.

Opzetten van een (digitale) 'Leefstijlwijzer' in aanloop naar een Leefstijl poli

Met alle relevante zorgpartijen zoals het Refaja Ziekenhuis, Ommelander Ziekenhuis Groningen en UMCG zetten we het project Leefstijlwijzer op. Met dit project maken wij patiënten, begeleiders, bezoekers en zorgpersoneel bewust van een gezonde leefstijl. De adviseur van de Leefstijlwijzer helpt de deelnemer bij het maken van gezonde keuzes die van invloed kunnen zijn op zijn of haar gezondheid, herstel van een operatie of tijdens het ziekteproces. De leefstijladviseur geeft bijvoorbeeld tips over een gezond eet- en beweegpatroon, hoe te ontspannen of te stoppen met roken. De Leefstijlwijzer verstrekt laagdrempelig, vrijblijvend, en vrijwillig advies. Het advies kan de deelnemer meenemen naar zijn of haar huisarts of behandelaar voor verdere leefstijlbegeleiding. Het doel van de Leefstijlwijzer is bewustwording van het belang van een gezonde leefstijl ook tijdens of na ziekte. Dit heeft juist effect in het ziekenhuis, omdat mensen daar komen voor een 'life event' en dat blijkt een belangrijk moment voor motivatie tot gedragsverandering te zijn. De leefstijlwijzer (in digitale vorm t.g.v corona) dient als basis voor een Leefstijl poli waarin leefstijl bevordering als regulier aanbod wordt georganiseerd in de keten (huisartsen etc).

Uitbreiden project 'Gezonde huiskamer'

Het gesprek over gezondheid en de leefbaarheid van de buurt is van belang. Tussen inwoners van dorpen en wijken onderling, maar ook met professionals en kennisdragers. Wat maakt dat u woont waar u woont? Naar welke plekken gaat u met uw (klein)kinderen? Wat zou er beter kunnen? Het is van belang dat er meer platforms ontstaan waar dit gesprek centraal staat. Platforms waar duidelijk wordt wát er werkt en ook onderzoekt waaróm het werkt. Platforms, zoals de Gezonde Huiskamer (en het netwerk van partners

erachter), kunnen succesvolle initiatieven uitlichten, kracht bij zetten en 'opschalen' naar andere buurten en groepen. Zodat zoveel mogelijk mensen bereikt worden. Naast het delen van informatie en bij elkaar brengen van mensen worden in de Gezonde Huiskamer laagdrempelige leefstijlchecks gedaan door een gediplomeerde leefstijladviseur. Deze leefstijladviseur gaat het gesprek met de inwoner aan en verkent waar laagdrempelige kansen liggen voor verbetering van de leefstijl – indien nodig natuurlijk. Deze vorm leent zich uitstekend voor samenwerking met Gezonde Dorpen van de Vereniging Groninger Dorpen en kan ten tijde van corona ook digitaal opgestart worden of in de vorm van een radio show.

Opzetten van pilot verlengde schooldag (i.r.t. corona)

Wij kiezen voor een grootschalige, langjarige aanpak door een brede coalitie die ervoor zorgt dat alle kinderen gezond kunnen opgroeien en meer perspectief hebben op een kansrijke toekomst in een aantrekkelijke provincie Groningen. De plek van je wieg mag niet bepalend zijn voor de kansen die je in je leven krijgt. Daarom moet Oost-Groningen een impuls krijgen zodat iedereen opgroeit in een omgeving die meedoen stimuleert, die helpt bij het maken van gezonde keuzes en waardoor iedereen goed voorbereid wordt op een maatschappelijk waardevol leven. We steken meer tijd en energie in de nieuwe generatie. Dat doen we door in en rond de schooltijden meer werk te maken van bewegen, gezonde voeding, natuureducatie, wetenschap en techniek, cultuur, welzijn en de toekomstige arbeidsmarkt. Het betreft aandachtsgebieden die naast het reguliere onderwijsprogramma kinderen versterken in hun persoonlijke ontwikkeling en vaardigheden. We kiezen voor een doorlopende lijn, te beginnen bij kinderen tussen de 0-4 jaar met een belangrijke rol voor babyopvang, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en gastouderopvang. Gevolgd door de leeftijden 4-12 jaar op de basisscholen. De huidige actuele corona situatie waarin scholen nadenken over invulling en opstarten van het primair onderwijs leent zich uitstekend om een energieke (snelle) start te maken met de verlengde, gezonde schooldag.

Start met één gebiedsgerichte aanpak in elk van de gemeentes

In alle Oost-Groninger gemeenten wordt een wijk of dorp geselecteerd om te starten met een gebiedsgerichte aanpak (GGA). De selectie van wijken en dorpen gaat in overleg met de gemeenten en zal onder andere op basis van de regionaal afgesproken PMC-strategie (product-markt-combinatie) worden gedaan. Afhankelijk van de specifieke situatie in de wijk of het dorp bepalen we welke onderwerpen voor dat gebied relevant zijn en die specifieke aandacht verdienen in dat gebied. Dat zijn in ieder geval fysieke componenten, maar kunnen ook sociale componenten zijn.

Begin 2021 verwachten wij de eerste plannen voor de GGA's gereed te hebben en te kunnen starten met de uitvoering. In de plannen wordt omschreven welke transitie in een gebied noodzakelijk is en welke stappen de komende jaren gezet gaan worden om die transitie te maken. Hiervoor kunnen vervolgens de gerechten uit de menukaart Oost-Groningen worden ingezet.

Opleiden en inzetten van energiecoaches

Energiecoaches worden opgeleid om op een laagdrempelige manier inwoners te helpen bij energiebesparing. Dit is de eerste stap in een proces om te komen tot verduurzaming van de woning. De komende maanden werken we een plan uit hoe de energiecoaches opgeleid kunnen worden. Hierbij borduren we voort op de ervaringen die binnen het uitvoeringsprogramma van het RWLP al zijn opgedaan met een opleidingstraject bij een gecertificeerd energieadviesbureau uit de regio. In het uit te werken plan gaan we samenwerken met de werkleerbedrijven, om juist inwoners vanuit de participatiewet de stap richting energiecoach te kunnen laten maken. Het doel is om voor de zomer 2021 in alle deelnemende gemeenten 3 of 4 energiecoaches te hebben opgeleid. De inzet van energiecoaches zal onderdeel worden van een bredere aanpak van de energetische kwaliteit van particuliere woningen. Deze bredere aanpak wordt in de loop van 2020 ontwikkeld.

Ruimte voor uitwerking en accentverschuiving gedurende de looptijd

De Coronacrisis en de daaruit volgende economische crisis maakt het nog belangrijker om te investeren in onze regio, omdat deze zeker zal worden getroffen. De crisis maakt ook dat de toekomst nog meer onzeker is geworden. Flexibiliteit in de aanpak en in de planning is nodig zodat steeds vanuit de opgave in de dorpen en wijken bijgestuurd kan worden.

We zullen gedurende de looptijd van de Regio Deal daarom continu vinger aan de pols houden als het gaat om de voortgang en resultaten van ons programma en onze projecten. Ook zullen we scherp de ontwikkelingen in de regio volgen om daarmee zo goed en voortvarend mogelijk met ons programma op deze ontwikkelingen in te kunnen spelen. Deze aanpak vraagt om een goede monitoring én om flexibiliteit; zowel op inhoud van het programma als op de inzet van de financiële middelen. Hierin is het mogelijk dat er accentverschuivingen optreden op het niveau van de actielijnen en de projecten.

Bij elke accentverschuiving houden we vast aan de strategische doelstellingen van de Regio Deal, zowel in de breedte als binnen de vier pijlers. Met andere woorden; de doelen en ambities houden we vast, de uitvoering van projecten blijven we gezamenlijk volgen en ontwikkelen. We stellen voor om, in de vorm van ontwikkelbijeenkomsten, twee maal per jaar met alle betrokken organisaties bijeen te komen om te spreken over de voortgang, ervaringen uit te wisselen en te werken aan de continue doorontwikkeling van ons programma. *'Building the bridge as we walk on it.'*

Voor de uitvoering van het Regio Deal programma is een bedrag van 30 miljoen euro beschikbaar. De rijksbijdrage bedraagt 15 miljoen euro, de provincie en de gezamenlijke gemeentes dragen elk 7,5 miljoen euro bij.

Verdeling van middelen

Bij het uitvoeren van het programma van de Regio Deal verwachten wij grofweg de volgende verdeling van middelen.

Pijlers	Totaal per pijler	Actielijnen	Totaal
Leren	€ 5.400.000	Opleidingsniveau verbeteren	€ 4.200.000
		Onderwijsparticipatie verhogen	€ 1.200.000
Werk en inkomen	€ 5.400.000	Stimuleren regionale economie	€ 2.100.000
		Doorstroom reguliere arbeidsmarkt	€ 1.800.000
		Schuldenproblematiek	€ 1.500.000
Gezondheid	€ 5.400.000	Gezonde leefstijl	€ 2.700.000
		Bereikbare zorg	€ 2.700.000
Woonomgeving	€ 12.900.000	Gebiedsgerichte aanpak	€ 6.000.000
		Energietransitie	€ 3.400.000
		Aantrekkelijke kernen	€ 3.500.000
Overheadkosten 3%	€ 900.000		€ 900.000
Totaal	€ 30.000.000		€ 30.000.000

Cofinanciering provincie en gemeentes

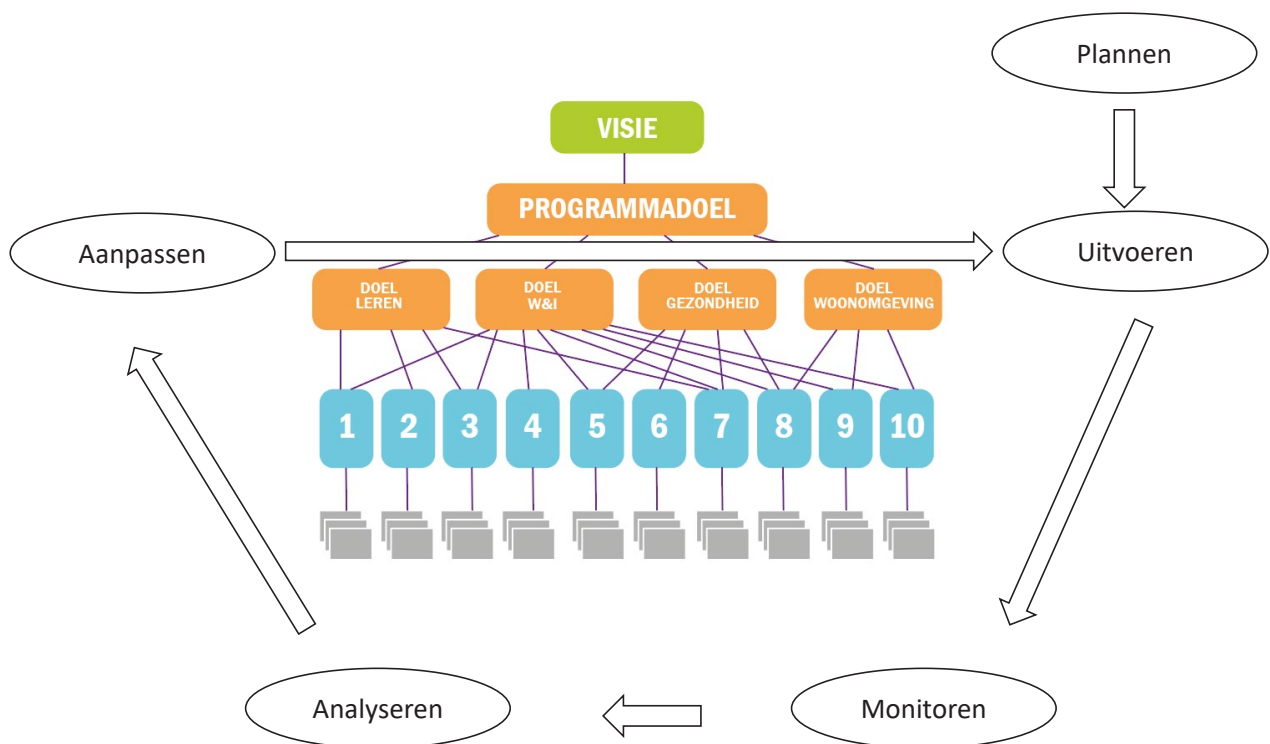
De provinciale bijdrage van 7,5 miljoen euro komt uit de programma's economie (50%) en leefbaarheid (50%). De gemeentes dragen gezamenlijk 7,5 miljoen euro bij aan de Regio Deal. Circa 6,5 miljoen daarvan komt uit het gezamenlijke Regiofonds, waaruit nu het programma van het Regionaal Woon- en Leefbaarheidsplan wordt gefinancierd. Het resterende bedrag zal naar rato door de gemeenten worden gedeeld in de vorm van cofinanciering op projectniveau.

MONITORING EN EVALUATIE

De precieze invulling van de actielijnen – op projectniveau – bepalen we jaarlijks op basis van monitoring van de voortgang van het programma in relatie tot (overige) ontwikkelingen op het vlak van de brede welvaart in de regio. De samenstelling en eventuele herijking van het programma komt tot stand op basis van uitwisseling en samenwerking met provincie, gemeentes en maatschappelijke organisaties.

Wat betreft de monitoring op strategische doelen (programmatisch doel en doelstelling van de pijlers) wordt aangesloten bij de bestaande landelijke monitoring op de Brede Welvaart (Planbureau voor de Leefomgeving). Op de actielijnen monitoren we met inzet van lokale partijen en bronnen, zoals Aletta Advies (consortium met o.a. Rijksuniversiteit Groningen) en CMO STAMM. Zij denken ook mee over de benodigde indicatoren om goed te kunnen monitoren. Deze partijen zijn ook betrokken bij de monitoring en evaluatie van overige programma's in de provincie. Op deze manier geven we vorm aan Triple Helix en borgen en versterken we tegelijkertijd de relatie en samenwerking met lopende programma's en projecten. Zo vergroten we het lerend effect en vinden we concrete koppelkansen.

GOVERNANCE

Uitwerkingsfase

Bij de uitwerking van de Regio Deal is de bestaande regionale samenwerking RWLP Oost-Groningen gebruikt als overkoepelende structuur. Het RWLP beschikt over het regionale bestuurlijke commitment om gedragen besluiten te kunnen nemen. Daarnaast heeft het RWLP een uitvoeringsorganisatie die voor snelheid in de praktische uitvoering kon zorgen.

Uitvoeringsfase

Bij het uitwerken van de Regio Deal hoort ook het uitwerken van een governance- en uitvoeringsstructuur voor de uitvoeringsfase. Deze structuur is nog niet tot in detail ingevuld, omdat ook hiervoor geldt dat draagvlak in de regio essentieel is voor een goede organisatie. Gezien de Corona-maatregelen is het nog niet mogelijk geweest dit binnen de regio te bespreken en vorm te geven. Op hoofdlijn kunnen we zeggen dat we zoveel mogelijk gebruik zullen maken van bestaande structuren en daarbij zullen aansluiten. Dat geldt zowel voor het bestuurlijk als ambtelijk niveau. De uitvoering van projecten ligt voor het grootste deel bij de maatschappelijke organisaties in de regio. Dat willen we ook zo houden. We gaan daarbij ook nadrukkelijk op zoek naar koppelkansen met andere lopende samenwerkingen, programma's en projecten in de regio. Het schema op pagina 23 laat zien hoe wij de structuur voor ons zien. Deze zal nog wel, in samenspraak met de partijen in de regio, verder moeten worden uitgewerkt en ingevuld. De integraliteit van het programma wordt gewaarborgd op bestuurlijk niveau, in de monitoring en in de vorm van periodieke ontwikkelbijeenkomsten, waarin ervaring en kennis vanuit de verschillende pijlers, actielijnen en projecten wordt ingebracht om daarmee zowel te evalueren maar ook te ontwikkelen. Deze bijeenkomsten dienen een inhoudelijk doel, maar spelen ook een belangrijke rol in de communicatie met en naar partners, stakeholders en inwoners.

REGIO DEAL OOST-GRONINGEN

REGIO DEAL 2020 T/M 2023

SAMENWERKING OM DE KRACHT VAN
DE REGIO TE VERSTERKEN

VERHOGEN BREDE WELVAART

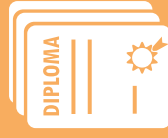
VAN LEEFBAARHEID
NAAR TOEKOMSTKRACHT!

WE ZETTEN IN OP

LEREN, WERK EN INKOMEN,
GEZONDHEID EN WOONOMGEVING

DIT GAAN WE DOEN

VERBETEREN VAN HET
OPLEIDINGSNIVEAU

VERHOGEN VAN PARTICIPATIE
IN HET ONDERWIJS

VERSTERKEN REGIONALE
ECONOMIE & WERKGELEGENHEID

VERGROTEN DOORSTROOM
NAAR REGULIERE ARBEIDSMARKT

VERKLEINEN VAN ARMOEDE &
SCHULDENPROBLEMATIEK

STIMULEREN & ONDERSTEUNEN
GEZONDE LEEFSTIJL

GEBIEDSGERICHT VERBETEREN
VAN WIJKEN & DORPEN

ONDERSTEUNEN VAN EIGENAREN
BIJ ENERGIETRANSITIE

INVESTEREN IN AANTREKKELIJKE
DORPS- & STADSCENTRA

HAND EROP, SCHOULDERS ERONDER!